

Avigdor Hameiri A Phönix

1.

Zsidó állam. Ideáljaink ideálja.

Megvalósult a nagy illúzió. Állam vagyunk.
„Vagyunk.”

Descartes szerint: „Gondolkodom, tehát vagyok!”

Mi a jele annak, hogy állam vagyunk?

Spinoza szerint az állam első törekvése a hatalom kell, hogy legyen, mégpedig olymódon, hogy az egyén önfenntartási ösztönét úgy fékezze, törvényeinek erejével, hogy azok a legkevesebbet zavarják egymást.

Ez nagyon jó és szép. Ez szinte magától értetődik. Mózesnek majdnem mind a hatszáztizenhárom parancsa ezt célozza: Akartok állam lenni? „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!” Kicsit sok is. Egyelőre csak élni hagyjad. Ne élj az ő rovására, ha nem – minden más lehetsz, csak állam nem!

De a mi államunknak elsősorban más gondja van, résen kell állnia, hogy más államok el ne nyeljék. Spinoza-féle hatalmat fenntartani a rendőrség feladata, s még sokáig fog tartani, míg felebarátunk megtanulja, hogy a rendőrség csak arra vigyáz, hogy ne tegyünk olyat, amelyet nem szabad, de a „nem szabad”-on kívül van még más is, ami nem illik. Ezt úgy hívják, hogy illem.

És a más államokkal szemben való résen állás sokkal többet követel a polgártól, aki évszázadokon keresztül az Államról álmódott és imádkozott érte: mindenét követeli, pénzét is, életét is, adót, hadsereget.

Az évszázadok óta néha dühöngő, néha lapangó-pestis, a zsidógyűlölet, mely eddig a zsidó egyénre vicsorította fogát, most a zsidó államra feni. Ez a mi mai ellenségünk a legaljasabb, legbutább. Nem érdek-ellenség, hanem oktalan, gyűlölettel ellenség. Ez nem a saját hasznát akarja, hanem a mi kárunkat. A halálunkat.

A zsidó államnak még két ellensége van: az első a közvetett érdekellenesség, a nyugati nagyhatalmak. A másik az ideológiai ellenség, Oroszország.

A nyugati nagyhatalmak számára a zsidó állam, mint olyan, se nem oszt, se nem szoroz. De

tudják, hogy a kis zsidó állam világosságot, felvilágosodást, fejlődést és haladást hoz a közel-keleti középkori feudális vaksötétségbe.

Oroszország érdekébe szintén nem ütközik a kis zsidó állam, de ideológiai programjába beletartozik a zsidó népet mint nemzetiséget likvidálni. Ezt meg is teszi, mégpedig nem gyűlöletből s nem is gyűlölettel, ellenkezőleg: magához öleléssel, bekebelezéssel, asszimilációval. Az Oroszországban élő néhány milliányi zsidó ifjúság máris elveszett saját népe számára. És mint-hogy a zsidó állam új élesztő ereje a zsidó nemzeti gondolatnak, mely az egész világ zsidóságot képes magával ragadni, természetes tehát, hogy Izrael államnak is el kell tűnnie. Ha feltételezzük, hogy Oroszország háború esetén bevonul Izraelbe, úgy a zsidó állam saját magától feloldódik az úgynevezett „marxista tények” alapján. Az első áldozat a héber nyelv, tehát a héber kultúra lesz. A „marxista tény” az, hogy itt, a Közel-Keleten az arab nép milliói élnek, nyelvük, kultúrájuk arab, lehetetlen tehát egy-két milliányi ember számára ilyen nagy héber kultúrapparatust fenntartani. Magában Oroszországban ápolják, fejlesztik, sőt bizonyos mértékben tenyészítik a különféle primitív törzsek népi kultúráját (kalmük, csuvas, jakut, kirgiz stb.), és ugyanakkor likvidálták a kormány által is elismert jiddis kultúrát, élő költőivel, íróival s dramaturgiaival együtt, akik pedig teljesen a szovjet vonalon jártak igen tehetségesen. A likvidáció pontosan egybeesik a zsidó állam csillagának felfelé ívelése időpontjával. Adódik egy sátáni abszurdum: a magyar, román, albán, bosnyák, kalmük kultúrák megmaradnak, de az ősi héber kultúra, amely az egész kultúrvilágot szoptatta és nevelte, legfeljebb múzeumi polcokra kerül, szépen bebalzsamozva, kezdve a Bibliával, a Talmudon át Juda Halévyn, Ben Yehudán, Bialikon keresztül, szépen le lesz seperve a világtörténelem s kultúra olvasóasztaláról. (Ezért éheztem én össze majdnem ötvénezer verset és prózát?)

A harmadik legveszélyesebb ellensége a zsidó államnak mi saját magunk vagyunk. Ez a veszély

három betegségből áll. Egy: a veszélyérzet teljes hiánya, helyzetünk megismerésének tompasága. Úgy élünk itt, mintha egy nagy világimpérium polgárai volnánk. Amíg a tömeg ilyen mennyországi biztonságban érzi magát, hagyján, mindenestre jobb, mintha félne, mert akkor állandó pánikban élnénk, de tragikus dolog látni, hogy a parlamentben összesen három-négy olyan képviselő ül, kinek minden beszédjéből kiérzik, hogy tisztában van a helyzettel és saját feladatával. A hazaszeretet szimbóluma a gyermekét féltő, okos anyának. Aki nem úgy félti hazáját, mint anya a gyermekét, az hazaáruló, vagy korlátolt. A Kneszetben egy ízben – bosszantásomra – éppen egy anya tört ki a következő szavakban:

– Hát csakugyan olyan gyengék vagyunk, hogy lányainkat is mobilizálni kell?

Tessék jól idefigyelni: ez az anya félti lányát a katonáskodás fáradalmaitól, mert kényelmesebb azt képzelni, hogy a Haza elég erős.

Kettő: ebből a korlátolt, biztonságosnak látszó állapotból folyik a második betegség: minden áldozattól való húzódozás. Ha szóvá teszed valakinek, hogy hadseregünk nélkül pár napon belül a halakat vagy sakálokat hízlalná becses teste, így felel: tudom én ezt nagyon jól, kiszámíthatom, mennyibe kerül egy ilyen hadsereg naponta, igazán ámulatba ejtő, ha rágondolok egy-egy percre – de csak egy percre; ha szeme elé tárod a vár-

ható konzekvenciákat, hogy akkor hát miért so-kallja az adókat, azonnal kész a válasz. Vagy: „Miért éppen én? Vannak nálam sokkal gazdagabbak!” – Avagy: „Pazaroljanak kevesebbet!” – Esetleg: „Minek ekkora hadsereg? Ennek a fele is pozdorjává zúzza azt a csőcseléket!”

Három: A nép teste-lelke pártokra bomlott, a nép még el se jutott a primitív morva király, Szvatopluk bölcsességéhez, aki fiainak egy tanulást hagyott örökségül: A csomóba kötött vesszőköteg eltörhetetlen, de ha széthull, minden egyes darabja apróra törhető.

Rambamról, a nagy orvosról van egy legenda, a darabokra szétvagdalt emberi testet tökéletesen össze tudta illeszteni s újra életre kelteni. E szimbólum azt jelzi, hogy ez a zseniális zsidó szellem népe összes szektáit egyetlen egységes szellemű családdá forrasztotta. Ez Rambam örök népszerűségének titka.

Manapság magát Rambamot is pártokra szaggatják.

2.

Amikor tizenöt-huszonöt évvel ezelőtt rímekbe s ritmusokba fűztem népünk lelkibetegségeinek diagnózisát (amely aztán verseskönyvemben megjelent), azt mondta a Biblia nagy kommentátora, S. L. Gordon:

– Rémesek ezek a versek, de mégis szükség van valakire, aki erről is beszél. Egy biztos, a zsidó államban udvari költő nem leszel. Még szerencse, hogy a stílusod szimbolikus, nem mindenki érti. De aki érti – sínyli.

Senki nem veszi magára, mert vicc. Rabinovicsot hatalmas pofon éri: „Nesze neked, te piszok Kohn!” Rabinovics elröhögi magát: „He-he-he, nem is Kohn vagyok, hanem Rabinovics.”

– Kedvem volna kommentárt írni ezekhez a versekhez. A mi tanítóinknak sejtelmük sincs szimbolizmusról, tehát a tanítványoknak sem. Glücksohn (a Haárec szerkesztője) azt mondja: túlzás. Panaszkodott Bialiknak. „Különösen bántja őt az „aranyfogú Kannibálok” – meg a „körülmetélt gorillák”, aztán meg a „disznó mohósággal saját hasunkat faljuk”. Bialik röhögött: „Új parnósze! Mojl a gerilláknál!” – De Glücksohn tovább dühöng: „A zsidó népről ilyeneket írni! Ez egyszerűen antiszemitizmus!”

Itt tulajdonképpen évszázados kiváltsággal állottam szemben. A zsidóknak nemzedékeken át az volt a meggyőződésük, hogy zsidó ember nem képes gyilkolni. Hiszen maga Kuk rabbi is ezen az alapon esküdött meg a bíróság előtt, hogy Arlosoroffot nem zsidó ölte meg. Azonkívül az volt az általános chaszid elv, hogy zsidót védelembe kell venni, de vádolni nem szabad. Persze a galut rengeteg szenvedése és alaptalan, aljas vádaskodások (vérvádak) után már eleve tiltakoztak minden becsmélés ellen. Pedig a Próféták s még előttük maga Mózes úgy korholták a zsidó népet, ahogy azt soha más nem tette. Meg ezek a Próféták voltak, akiknek szavai az idők folyamán elvont poézissé alakultak. De már kezdtem sejteni és érezni, hogy minél szabadabban, otthonosabban és gój nélküliben érzi magát a gettó-zsidó tömeg, morálja annál inkább lazul. A galutban megvolt a szép ambíció: különb lenni a nem zsidónál erkölcsileg, etikailag (amit Achad Haám is nemes ambíciónak nevez). A zsidó diák túltett nem zsidó társán, úgyszintén a kereskedő, a latinier s a kézműves, és nemcsak munkában, de luxusban is. Egy ízben Dizengofftól öt font honoráriumot kaptam „Adjatok nekünk gójokat Tel-Avivba!” című cikkemért. (Az angolok s arabok nem számítottak, az angolok nem voltak gazdánép itt Palesztinában, az arabokra pedig lefelé nézett a zsidó, és nem is hallottam soha, hogy arabra zsidó azt mondta volna: „gój”).

Ezt látva s még rosszabbat sejtve, valóságos kétségbeesés vett rajtam erőt. Egyszer azt álmodtam, hogy egy partjaláthatatlan *lejős* tenge-

ren lefelé vágat egy zsidókkal teli, ködlángokban lobogó óriáshajó, és az utasok röhögve imádkozzák a hatikvát.

Fekete sejtelmem bevált.

Míg a lapok s a rádió egymás után tüzelték a hajmeresztő híreket Németországból, addig itt estélyeket rendeztek, báloztak és römiztek éjszakákon át. A bíróságok túl voltak terhelve lakbérperekkel, melyeket vagy a háziúr folytatott a lakbér felemelése érdekében, vagy a lakó, aki – ha biztonságban érezte magát – sportból idegszakadásig gyötörte a háziurat. Ha a lakó egyetlen napot késett a bérfizetéssel, kilakoltatták. Nem ritka jelenség volt látni nyomorult özvegyasszonyt négy-öt gyerekkel, zuhogó esőben kuporogni az utcán, volt lakása előtt. S nem akadt a járókelők között senki, aki megkönyörült volna rajtuk. Sehol a világon nem fogadtak be hontalanná vált német zsidót annyi gyűlölettel és megvetéssel, mint itt, Palesztinában. Az ürügy szent panasza az volt: „Nem beszélnek héberül!” Egyszer szemtanúja voltam egy megrázó, csendes tragédiának, amely azóta is kísért, mint valami rém-novella, amelyet sose fogok megírni. Lakásommal szemközti ház előtt megáll egy nagy bútorszállító kocsi, s az emberek kezdik behordani a bútorokat az üres lakásba. Csendes, szomorú, harmincöt, negyven év körüli gyászruhás asszony utasítja a munkásokat halk hangon, apatikusan, hová helyezték a bútorokat, zongorát, ezt, azt. Estefelé, amikor a munkások elmentek, s egy témáni asszony rendbe hozta a szobát, az egyedül maradt asszony előszedett valahonnan fényképeket, leült, hosszan nézegette, aztán egyenként megcsókolta valamennyit. Majd kinyitotta a zongorát, a képeket a kottalécre rakta, s miközben hosszan bámulta őket, lassan, piano játszani kezdett; alig játszott vagy tíz taktust, ráborult a billentyűkre és keservesen, vadul zokogni kezdett.

Egy kis Szomoróy-novellának ez elég is lett volna, de nem az aljas Valóságnak: lejött a háziúr és hangos botrányt csapott, amolyan jiddisdájcs skandallumot. Nagy nehezen kivettem, miről van szó. Hogy micsoda szemtelenség, széltében-hosszában elterpeszkedett itt, ahelyett, hogy kifizetné a házbér hátralékos összegét, leül zongorakoncertezni anélkül, hogy megkérdezné tőlem, megengedem-e egyáltalán, hogy kalimpáljon a házamban! Így mondta: „... ich erlöbe aich das Kalpperáj in májn Hóze” – ez annyira kevert zsargon-zagyvalék, hogy még azt se tudtam kivenni belőle, miféle nemzetiségű lehetett ez a háziúr.

Jaj be nagyon csúnya vagy
Világszép Ráchel ivadéka.
A Nap, a Vér, a Szív, az Agy
Meg-megtorpan egy percre néha:
Érdemes volt-e?
Trágyagőz-felhők a kék égen,
Pacsirták hullnak fojtott-holtan.
Szakítsd le ruhád az elmúltan,
Terülj el némán s halj meg szépen,
Isten-árva, te.

3.

Juda törzsének tízezer gyönyörűséges, virágzó palántája újra kitavaszkodott Éden Kertjéből, egyelőre ez a zsidó állam ára.

„Büszkéek vagyunk a mi hőseinkre” – van-e ennél aljasabb, baromibb meggyalázása az apai anyai gyásznak. Amely „bár égbe kiált, iszonyúan hallgat”?

Aki maga nem harapott bele ebbe a mérges-keserű, könnydús pokol-gyümölcsbe, ne mondja nekem, hogy – akárcsak megközelítően is fel tudja fogni, mi az, ha valakinek fia vagy lánya meghal. Ha a lányom eltűnésekor az angyal kivette kezemből az ajkamhoz emelt méregpoharat, hát most nem beszélt: a tizenhat gyerekes nővérem legszebb, legvarázslatosabb, huszonhárom éves fia elesett. A fegyverszünet előtti utolsó napon.

Van-e ennél nagyobb fizetség?

Hátha van?

Még a szabadságharc előtt, a mi szerencsétlen belső harcunkban – leírni is förtelmes – halálra s félholtra, nyomorékká kínoztak ellenfeleket, zsidók zsidókat.

Az elképzeléshez is beteges fantázia kell.

Mikor ezt megtudtam Jeruzsálemben, elmentem Kuk rabbi sírjához: – „Rabbi! Kínozták őket! Kezeiket, lábaikat eltörték! A testüket tépték!”

A temető-őr hozzám lépett:

– Avigdor úr... rosszul érzi magát... elviszem...
– Valami pszichiátert mondott.

– Még nem, még nem – megnyugtattam a jó temető-őrt.

Hát nem nagyobb ár ez? Látni a zsidók istenét haldoklásában, és semmit nem tehetni. Hátha egyszer engem is elővesz egy kolléga? Hiszen csak azért nem tette eddig, mert leghalásosabb fegyvere a tett volt. Most itt az alkalom... „És átkovácsolják majd a tollukat kín-szerré. Nem náci versfaragó vágta-e le a költő Erich Mühsam ke-

zének ujjait? A szadisztikus hajlamot nem éppen a maximális megnyilvánulásokból állapítják meg.

A zsidó állam kikiáltása történelmi szükség-szerűség volt. Éppen eljött az ideje. Aztán meg a hitleri katasztrófa, amelyet az összes népek vagy bárgyú közömbösséggel, vagy szadisztikus várakozással szemlélték, a végén mégis felébresztett bennük valami szégyenérzet-félét, felocsúdtak a kábulatból: Legyen egy zsidó állam! Voltak olyanok is, akik biztosra vették, hogy az irdatlan nagy arab horda a tengerbe seper bennünket.

De nem! S aztán felébredt a lelki-furdalás kompenzációja – a zsidó állam iránti világszimpatia.

De ennek a rokonszenvenek politikai alapja és értéke hadseregünk csodálatos győzelmében rejlik.

4.

Vannak a történelemnek jelenségei, melyek fenoménszerűek, mert furcsák az okozatai. Az, ami tények alakjában megnyilatkozik, nevetségesnek tűnhet a felvilágosodott ember szemében, aki inkább a véletlent fogadja el, mint a csodát.

Ilyen két jelenség Amerika szerepe a zsidók történelmében.

Az első Amerika felfedezése volt.

Amikor a Sátán már nagyban főzte tervét, hogy a zsidókat kikergessék Spanyolországból, egy zsidó családból származott keresztény, Columbus fejébe vette, hogy a tengeren át Nyugat felé indulva Kelet felől fog visszaérkezni Spanyolországba. Így fedezte fel Amerikát, ahol pár-száz évvel később a hontalanná vált zsidók új hazát találtak. A történész urak vonakodnak összefüggést látni e két tény között, a tiszta ész ezt nem engedi meg. Mert tiszta ész csak az állatoknál engedi meg az Ösztön uralmát, ott aztán sok mindent ráhagy, mint a vallásos ember Istenre.

A második történelmi jelenséget most éljük, mint önálló zsidó állam. Képzeld el egy pillanatra is Izrael állami helyzetét az amerikai zsidóság nélkül. Elgondolni is rossz. De nemcsak gyakorlati szempontból, hanem politikai és rokonszenvi tekintetben is.

Az amerikai zsidóságnak a zsidó állam történetében való mai szerepe az, hogy mind gyakorlati, mind politikai s nem kevésbé tudományos erejével tudatosan-ösztönösen felvette a harcot a zsidó állam fent említett három ellenségével: a zsidógyűlölet hitleri frontjával, a nyugati nagyhatalmak érdekszférájának közvetett veszélyeztetésével, mely harcban a nagyhatalmi szimpátia is az amerikai zsidó választópolgár cionista-

Történelmi értékű ez a csoportkép. 1921 tavaszán Szovjet-oroszországban a zsidó írók és művészek kis csoportja engedélyt nyert, hogy elhagyhassák Oroszországot, ahol a szovjet részéről folytonos üldözéseknek voltak kitéve és elutazhassanak Palesztinába. A képen a felső sorban állók a héber irodalom barátai, a középső sorban balról jobbra: 1. Prof. Dünaburg író, a jeruzsálemi tanítóképző igazgatója; 2. A. Drujanov író; 3. S. Csernichovszki, a költő; 4. P. Minkovszki, zeneszerző; 5. Ch. N. Bialik, a költő; 6. I. Ch. Ravnicski, író, a „Dvir” kiadványtallat szerkesztője; 7. M. Kleinmann, a „Haolam” című héber hetilap szerkesztője. Az alsó sorban szintén balról jobbra: 1. A. Scinjticski, az „Omanul” kiadványtallat szerkesztője; 2. A. Litay, a „Haarec” héber napilap szerkesztője; 3. A. Hameiri, a költő és 4. F. Vojstovszky, a kritikus.

frontjához szegődött, úgyszintén az orosz ideológiai, principiális fronttal.

Ez az a front, amely kiforgatott engem világfelfogásom legutóbbi álláspontjából: Oroszország iránti hitemből.

Ennek a hitnek két alapja volt: az ifjúságom óta ismert marxizmus, mely erkölcsi hiten és tudományos alapokon épült fel. A második pedig a zsidó katasztrófa, melynek keservessége megerősítette bennem azt a tudatot, hogy ebben az aljas, a háborúkon, milliók szenvedésén, éhségkínján gyarapodó, élősködő kapitalista világban, mely szadista hidegvérrel tűrte a zsidó nép kiirtását – semmi remény nincs arra, hogy népünk újra talpra állhasson, ember az emberek között, nép a népek között lehessen. Ez a tény kétségbeesett zsidó alternatívát rögzített meg bennem: itt csak két lehetőség van, vagy nácizmus, vagy kommunizmus! Állandóan lappangott ugyan bennem az égető kérdés: Miért nem dobatott Sztálin a kínlágerekben őhozzá imádkozó, szemeket reménykedve feléje emelő páriákra egyetlenegy szimpátia-bombát. „Világ árvái, gondolunk rátok!” „Reméljete!” Ez a szentimentális vágy azonban elmosódik az álmaimat lidérces poklosító kín-hörgések vágóhídi vérgőzében. Bosszú! Bosszú! Bosszú! Egy világegést, vízözönt, földrengést adj rájuk, te istenek bosszúálló Istene!

Aztán jött két kiábrándító, fejbeverő hír Oroszországból: a jiddis kultúra tökéletes megsemmisítése, majd a zsidó orvosok elleni vérvád.

Fel kellett fedeznem, hogy a zsidó nép és nagy múltja, kultúrája, civilizációja, teste és lelke Sztá-

lin és rezsimje szemében nem ér fel a bolgár vagy akár a jakut néppel... Hol van a drága, zseniális Perc Markis költőpajtásom? Hol van Regelson Dobruzsín, Efraim Kaganova, Icik Pfefer?

Hát újra csak azért nincs joguk élni s alkotni, mert zsidók?!

Marxizmus, szocializmus, kommunizmus, amit mondtok – de a Zsidó Államban! Csak úgy, mint a magyarok vagy a kirgizek! És héberül, a világ kultúrájának s etikájának évezredes bölcső-nyelvén!

És ha Nagy Péter és Rettenetes Iván és Bogdan Chmelniczki megszentelt hősök, hát Herzl is az! S legalábbis olyan kommunista, mint ők!

„Sztálingárd” című versem? Büszke vagyok rá. Sztálingrád a zsidó sorsnak élethalál-kérdése volt. A sztálingrádi győzelem megadta a választ: Élet!

5.

És itt van, dühöng negyedik ellenségünk, a pártokra szakadt ország, melynek hullaszaga megfojt. Ennek az ellenségnek a szövetségese a fenéig rothadt erkölcs. Tévedés az, hogy a pártok bomlása elrothasztja életünket. Az igazság: a rothadás szüli a pártokat.

Megalakult az első kormány. Az első Héber kormány. A világ összes rádióállomásai sugározták szét a hírt: a Zsidó állam első tényét.

Az egész világ zsidósága foglalta imájába az első kormány tagjainak nevét.

Tizenkét tagja van.

– Tizenkét törzse Izraelnek – mondja egy zsidó az utcán a Kneszet kapuja előtt.

– Az élen Dávid, Dávid király – mondja a másik.

– „Mint az álmodók voltunk” – idézi a zsoltárt valaki.

– Csípj meg, hátha álmodom – mondja egy pesti jassz, aki hatszor sebesült meg a szabadságharcban.

– Te hülye, ilyen álomból akarsz felébredni? – mondja a bajtársa, aki fél szemét otthagya a háborúban. Ha erről kérdezik, így felel:

– Otthagytam, hogy „szemmel” tartsam az arabok dolgait. Az én „szemem” elől nem bújnak el a hékások!

Egy munkás ismerősöm álldogál az utcán.

– Mi az, szabadnapos vagy?

– Dehogya is, hallani akarom az első kormány kihirdetését.

Tel-Aviv város ünnepi hangulatban van.

De mindjárt másnap megjelenik a Szenny című hetilap, és szerkesztője a sárga földig lerántja a kormányt.

Később a Trágya című vulgáris lap így ír: „azokban a napokban még voltak örültek, akik önként mentek háborúba.”

Aztán egy harmadik, a Miazma című, pofabőr nélküli gengszter-hivatalos: „Ez örömnep? Ez gyásznep! Meg kell tudni, kik ülnek odafenn!”

Az antiszemiták nem is tudják, mit csináltak [...] Ők csak egyszerűen bántani, kínozni akartak bennünket, de kínjainkban nyomorék férgekké váltunk.

Van-e nép Európában, amely nem bántott bennünket?

Nincs gyávább dolog, mint gyengébbet bántani, Jézus egyetlen mondása, amelyet nem zsidó mestereitől tanult: Ha valaki pofon vág a baloldalon, tartsd oda neki a jobbot is.

Vagy húsz-huszonöt év előtt a párt-düh annyira elfajult nálunk, hogy esténként az emberek véresre verték egymást a Seleg Levanon kávéház előtt. S aki békéltető, csitító szándékkal beavatkozott, véres orral távozott. Már nem lehetett kibírni a szégyent az angolok és arabok előtt. Álltak és röhögtek. Ekkor előadást tartottam a Népházban, s azt mondtam: ha van valaki a vitatkozók között, aki csak vitatkozni akar s nem verekedni, emelje fel a kezét. Szép számmal jelentkeztek. Ekkor azt mondtam: ha van valaki, aki véget akar vetni a véres vitának, azt tanácsolom, ha valaki vita közben kezét emel rá, ne reagáljon. Hagyja magát: tessék! Én nem ütök vissza! Ha azt gondolod, hogy ezzel sikerül meggyőződnöd, hát üss!

Másnap este megszűnt a verekedés. Az egyik, még mielőtt kimondta volna a varázsmondatot, már megkapta a pofont... nem ütött vissza, hanem odatartotta az arcát: tessék! Üss! Harmadnapra a Beth Haám igazgatója az éles humorú filozófus, dr. Szela Benfstein, megint meghívott egy előadásra. Zsúfolásig megtelt a Beth Haám. Előadásomban elmondtam a hallgatóságnak az előző napok eseményeit, erre dr. Szela Benfstein előhozta a kulisszák mögül azt az embert, aki a pofont kapta, s azt mondotta, felemelve a két karját:

– Ecce homo! (Íme az ember!)

Dörgő taps ünnepelte a hőst. Mert az volt.

Ezért az előadásért dupla honoráriumot kaptam. Megosztzkodtam rajta a hőssel. Szegény munkanélküli proli volt. Lócsildnek hívták az istenadtát. Úgy szokott bemutatkozni: „Majdnem Rotschild.”

A varázsige azonban csak belső használatra volt jó. Mert ha nép alkalmazza más néppel szemben, el van veszve.

S ez az, amire nem készül Izrael állama. Tegyük azt először a jó keresztény népek. (Még India filozófusa sem hallgatott e tekintetben modern Jézusára, Ghandira.)

Zsidó állam, zsidó nép. Higyjék el a népek, nem leszünk rosszabbak a kultúrnépeknél. Sőt, ígérjük, amennyiben a [...] függ, nem adunk új Bibliát a világnak. És nem adunk többé istent senkinek. Nem bosszantjuk többé Tacitust és dominust láthatatlan istenünkkel és az általában nem túlságosan esztétikus római lakmározókat a mi rabbi Akiva s rabbi Jochanan-féle kincs testi s lelki tisztaságával. Nem kényszerítjük többé Spinozát Goethére, Freudot az emberi lélek kutatóira, s Einstent az egész emberiségre s emberiségre.

Ami pedig a szomszédokat illeti, s különösen Egyiptomot, hát ők csak a sötétséget kapták tőlünk, mármint Mózesztől, aki ugyan csak három napig borította rájuk, de ők megtartották, és középkorivá fejlesztették. Túléljük majd őket is, az arab politika nervus antipaticusát is, a főmufftit, a gyengébbek kedvéért: muffett egy bizonyos cseppfolyós fegyverrel harcoló kis állat bőre, s megint csak a Biblia jelszavával élünk tovább: „És szólt Isten: legyen világosság s lőn világosság.” Mi ugyanis a túlélés Isten kegyelméből való művészei vagyunk. Allah akbar, amen.

Avigdor Hameiri örökösei és a Gnazim Archívum szíves engedélyével.